

УДК 336.2

JEL H20

DOI 10.32782/2617-5940.2.2025.5

Катерина Карачарова

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Український державний університет залізничного транспорту
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8274-6508>
E-mail: karacharovakate@gmail.com

Олександр Зарубін

магістр,
Український державний університет залізничного транспорту
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7548-0221>
E-mail: aleksandrzarubin1221@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Сучасна економічна система України стикається з безпрецедентними викликами через повномасштабну агресію, що вимагає гнучкої адаптації фіскальної політики для забезпечення фінансової стійкості та функціонування економіки. Це зумовило глибокі трансформації у податковому регулюванні. Мета дослідження: Комплексний аналіз функціонування податкової системи України в умовах воєнного стану, оцінка ефективності запроваджених змін та обґрунтування напрямів її подальшої трансформації для забезпечення економічної стійкості та фінансової незалежності держави. Методологія: Застосовано системний підхід до фіскальної політики. Використано методи історичного та логічного аналізу для структурування етапів податкових змін (пом'якшення тиску, відновлення контролю, системна політика воєнного часу). За допомогою порівняльного аналізу та синтезу оцінено ефективність фіскальних стимулів, зокрема режиму 2% єдиного податку та пільг для ІТ-сектору («Дія-Сіті»). Методи статистичного аналізу (на основі даних Мінфіну та ДПС) дозволили оцінити динаміку надходжень і фінансову стійкість бюджету. Формально-юридичний метод використано для аналізу особливостей оподаткування на прифронтових і тимчасово окупованих територіях. Результати: Встановлено, що фіскальна політика воєнного часу еволюціонувала від екстреного пом'якшення до більш структурованої та прогнозованої системи. Ключові інструменти трансформації включали: запровадження та подальше скасування режиму 2% єдиного податку, підвищення військового збору (до 5% у 2024 р.), диференціацію корпоративного податку (до 50% для банків) та посилення цифровізації адміністрування (електронний кабінет, щомісячна звітність ПДФО/ЄСВ). Доведено, що, попри скорочення надходжень на першому етапі, взяті заходи та поступове відновлення контролю забезпечили стабілізацію фіскальних показників у 2023–2024 роках, що підтверджується зростанням надходжень до загального фонду держбюджету, демонструючи високу адаптивність системи та бізнесу. Оригінальність/Цінність: Запропоновано комплексний підхід до оцінки ефективності фіскальної політики в умовах тривалої військової загрози, який поєднує фіскальну потребу (мобілізація ресурсів) та стимулюючу функцію (підтримка бізнесу). Сформульовано пропозиції щодо подальшої оптимізації адміністрування, зокрема, в частині фіскальної децентралізації (перерозподіл ПДФО військовослужбовців) та інвестиційно-відновлювальної функції податків (пільги для релокації, «зелені» стимули). Результати є цінною інформаційною базою для органів державної влади при коригуванні податкових механізмів та розробці стратегії повоєнної економічної відбудови України.

Ключові слова: податки, воєнний стан, фінансова стійкість, економічна політика, фіскальна децентралізація, податкове адміністрування, фіскальні стимули.

Kateryna Karacharova

Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Audit,
Ukrainian State University of Railway Transport
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8274-6508>
E-mail: karacharovakate@gmail.com

Oleksandr Zarubin

Master Student,
Ukrainian State University of Railway Transport
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7548-0221>
E-mail: aleksandrzarubin1221@gmail.com

PECULIARITIES OF TAXATION UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE: CHALLENGES, TRANSFORMATIONS, AND PROSPECTS

Abstract. Ukraine's modern economic system is facing unprecedented challenges due to the full-scale aggression, necessitating a flexible adaptation of fiscal policy to ensure financial stability and economic functionality. This has driven profound transformations in tax regulation. Research Objective: A comprehensive analysis of the functioning of Ukraine's tax

system under martial law, an assessment of the effectiveness of the implemented changes, and substantiation of directions for its further transformation to ensure the state's economic resilience and financial independence. Methodology: A systemic approach to fiscal policy was applied. Methods of historical and logical analysis were used to structure the stages of tax changes (pressure mitigation, restoration of control, wartime systemic policy). Comparative analysis and synthesis were employed to evaluate the effectiveness of fiscal stimuli, specifically the 2% single tax regime and benefits for the IT sector ("Diia City"). Statistical analysis methods (based on data from the Ministry of Finance and the State Tax Service – STS) allowed for the assessment of revenue dynamics and budget fiscal stability. The formal-legal method was used to analyze the specifics of taxation in frontline and temporarily occupied territories. Results: It was established that wartime fiscal policy has evolved from emergency relief to a more structured and predictable system. Key transformation tools included: the introduction and subsequent abolition of the 2% single tax regime, an increase in the military levy (to 5% in 2024), differentiation of corporate tax (up to 50% for banks), and enhanced digitalization of administration (e-cabinet, monthly reporting for PIT/social contributions). It is proven that, despite the initial decline in revenues, the measures taken and the gradual restoration of control ensured the stabilization of fiscal indicators in 2023–2024, evidenced by the growth in general fund state budget revenues, demonstrating the high adaptability of both the system and businesses. Originality/Value: A comprehensive approach to assessing fiscal policy effectiveness under prolonged military threat is proposed, combining fiscal necessity (resource mobilization) and the stimulating function (business support). Proposals were formulated for further optimization of administration, particularly regarding fiscal decentralization (redistribution of military personnel PIT) and the investment-reconstructive function of taxes (relocation benefits, "green" incentives). The findings serve as a valuable information base for state authorities when adjusting tax mechanisms and developing Ukraine's post-war economic recovery strategy.

Keywords: taxes, martial law, financial stability, economic policy, fiscal decentralization, tax administration, fiscal incentives.

Вступ. В умовах повномасштабної воєнної агресії перед фіскальною системою України поставили два глобальні, взаємопов'язані завдання: фінансове забезпечення обороноздатності та підтримка стійкості національної економіки. Традиційні підходи до оподаткування виявилися недостатньо гнучкими для вирішення цих завдань, що призвело до необхідності запровадження низки безпрецедентних податкових змін. Суттю цих змін є не лише мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів для потреб безпеки та оборони, але й мінімізація адміністративного тиску на бізнес, особливо на територіях, де ведуться активні бойові дії або які зазнали значних руйнувань. Здатність держави швидко адаптувати податкове законодавство, зберігаючи при цьому рівновагу між фіскальною потребою та економічною доцільністю, є вирішальним чинником її стійкості. Одночасно, на тлі різкого зростання військових видатків, фіскальна система зіткнулася з проблемою фінансування соціальних та гуманітарних потреб, що значною мірою перекладено на міжнародних партнерів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого аналізу та критичної оцінки запроваджених податкових новацій, їхнього впливу на державний бюджет та економічну активність в умовах тривалого воєнного стану. Дослідження цієї трансформації має вагоме практичне значення, оскільки надає інформацію для коригування податкових механізмів та формування плану повоєнної економічної відбудови.

Мета статті полягає у всебічному дослідженні того, як функціонує податкова система України під час воєнного стану, визначенні ефективності внесених змін і формулюванні пропозицій щодо її подальшої реорганізації з метою зміцнення економічної стійкості та фінансової самодостатності держави. Для досягнення поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

1. Проаналізувати логіку та основні етапи податкових змін з моменту введення воєнного стану.
2. Дослідити механізми застосування тимчасових податкових пільг та спрощень для бізнесу, включаючи особливі режими оподаткування.
3. Оцінити вплив запроваджених змін на рівень податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів.

4. Розглянути особливості податкового адміністрування та цифровізації в умовах війни.

5. Сформулювати пропозиції щодо подальшої оптимізації податкової політики з урахуванням тривалого характеру воєнних дій та перспектив повоєнної відбудови.

Основні результати дослідження полягають у виявленні еволюційного шляху фіскальної політики від екстреного кризового реагування до системної політики воєнного часу. Обґрунтовано необхідність збереження балансу між фіскальною та стимулюючою функціями податків, а також запропоновано конкретні механізми для посилення фінансової децентралізації та інвестиційно-відновлювальної ролі податків.

Літературний огляд. Проблема адаптації фіскальної системи до умов воєнного часу привернула значну увагу вітчизняних економістів та юристів. Дослідженням теоретичних засад та розробкою рекомендацій щодо фіскальної політики в умовах кризи займалися такі науковці, як: Ю. В. Пасічник [1], який акцентує увагу на необхідності збереження макророзподілу стабільності; Ю. О. Костенко, Шувалова Т. О. [2], які досліджують питання захисту прав платників податків в умовах воєнного стану; Т. О. Коломєць [3], яка аналізує нові підходи до організації податкового адміністрування як галузевого напрямку; а також А. В. Лядов [4], та інші фахівці, що обґрунтовують необхідність запровадження інвестиційного податкового кредиту. Цінність цих робіт полягає у формуванні теоретичного фундаменту для аналізу фіскальних рішень, наданні характеристики перших етапів податкового реагування на виклики, зокрема запровадження нульової ставки акцизу на паливо та можливість переходу на 2% єдиний податок. Аналіз публікацій останніх трьох років (2022–2025 рр.) показує, що більшість досліджень зосереджувалися на описі та аналізі перших, найбільш невідкладних змін, що сталися у 2022 році. Наприклад, В. А. Сідляр [5], , що досліджує питання цифровізації податкового адміністрування для МСБ. У фокусі уваги були тимчасове призупинення штрафних санкцій та звільнення від ПДВ на імпорту критичних товарів. Однак, в умовах адаптації економіки до тривалої військової загрози та переходу до системної політики воєнного часу (2023–2025 рр.), виникає потреба у глибо-

шому дослідженні системних наслідків запроваджених податкових режимів. Зокрема, бракує комплексних досліджень щодо ефективності фіскальних стимулів у різних секторах економіки та регіонах з різним рівнем безпеки. Залишаються відкритими питання довгострокової стійкості фіскальної моделі, яка значною мірою спирається на зовнішню фінансову допомогу. Необхідний більш детальний аналіз впливу відновлення окремих елементів податкового контролю (наприклад, поновлення перевірок та штрафів) на бізнес-клімат, а також оцінка ефективності підвищення військового збору та диференціації корпоративного податку. Таким чином, наявні напрацювання закладають міцну основу, проте існує потреба в обґрунтуванні механізмів, які б забезпечили баланс між стимулюванням економічної активності та мобілізацією необхідних ресурсів для покриття безперервно зростаючих військових та соціальних витрат у довгостроковій перспективі.

Методологія. Дослідження проведено на основі застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, вибір яких обґрунтований метою та завданнями статті. Системний підхід став основою для розгляду фіскальної політики воєнного часу як цілісної, динамічної системи, елементи якої (податки, адміністрування, пільги) взаємопов'язані та підпорядковані загальній меті – забезпеченню фінансової стійкості держави. Методи історичного та логічного аналізу були використані для структурування етапів податкових трансформацій (кризовий, адаптаційний, системний) та виявлення логіки прийняття ключових рішень, починаючи з лютого 2022 року. Це дозволило простежити еволюцію державної політики від екстремного пом'якшення до більш структурованого підходу. Методи порівняльного аналізу та синтезу застосовувалися для: 1. Оцінки ефективності різних податкових режимів (зокрема, порівняння загальної системи оподаткування з тимчасовим 2% єдиним податком). 2. Аналізу нормативно-правової бази, включаючи зміни до Податкового кодексу України (наприклад, Закони № 2142-IX, № 4015-IX), з метою синтезу основних трендів фіскального регулювання. Методи статистичного аналізу (групування, динамічні ряди) використовувалися для обробки та інтерпретації емпіричних даних, отриманих від Міністерства фінансів та Державної податкової служби України за 2022–2024 роки. Це дало змогу кількісно оцінити вплив податкових новацій на дохідну частину державного бюджету та динаміку фіскальних показників. Формально-юридичний метод був вирішальним для аналізу специфіки податкового адміністрування та застосування пільг на територіях, де ведуться бойові дії або які є тимчасово окупованими. Методика верифікації результатів ґрунтується на зіставленні заявлених цілей фіскальних змін із фактичною динамікою надходжень та оцінками ділового клімату. Дослідження охоплює період з початку повномасштабного вторгнення (лютий 2022 р.) до кінця 2025 року, відображаючи як ретроспективний аналіз, так і перспективні зміни.

Основна частина. З початком повномасштабної збройної агресії проти України податкова система країни опинилася перед необхідністю докорінної перебудови своїх функцій і пріоритетів. Якщо до 2022 року головним завданням податкової політики було забезпечення стабільного надходження доходів до бюджетів

усіх рівнів, то в умовах воєнного стану першочерговими стали мобілізація ресурсів для оборони, підтримка фінансової стійкості держави та збереження базових механізмів функціонування економіки. Як зазначає Ю. В. Пасічник, фіскальна політика мала стати інструментом збереження макрофінансової стабільності в умовах безпрецедентної кризи [1, с. 18]. Одночасно держава була змушена балансувати між негайним пом'якшенням податкового тиску для суб'єктів господарювання, захистом зайнятості й доходів населення та необхідністю швидко і ефективно мобілізувати кошти для оборони та першочергових соціальних видатків.

На першому етапі (березень–липень 2022 р.) держава зосередилася на пом'якшенні податкового тиску та зниженні адміністративних бар'єрів для бізнесу з метою мінімізації ризику економічного колапсу. Ключовим рішенням стало запровадження можливості переходу суб'єктів господарювання на спрощену систему оподаткування третьої групи зі ставкою 2 % від доходу. Цей крок, з одного боку, значно спростив податкове адміністрування, скоротивши кількість звітів і перевірок для малого та середнього бізнесу, а з іншого – призвів до суттєвого скорочення податкових надходжень, що було виправдано необхідністю запобігти масовим банкрутствам і соціальній напрузі. Паралельно було запроваджено мораторій на більшість податкових перевірок, тимчасово призупинено дію штрафних санкцій та запроваджено відтермінування окремих податкових платежів для підприємств, що зазнали прямих воєнних збитків. Такі заходи мали на меті не лише знизити адміністративне навантаження, а й зберегти можливість відновлення економічної діяльності після стабілізації ситуації. Проте ці заходи також загострили проблему скорочення фіскальних надходжень і вимагали активного залучення зовнішньої допомоги та перегляду державного бюджету в умовах дефіциту.

На другому етапі (2023 р.) відбулося часткове відновлення податкового контролю та поступове згортання тимчасових пільг у поєднанні з корекцією пріоритетів: держава прагнула зменшити залежність бюджету від зовнішніх запозичень і водночас не допустити надмірного тиску на вразливі сектори економіки. З огляду на тривалий характер воєнного стану та необхідність фінансування соціальних та оборонних зобов'язань, було відновлено оподаткування операцій з паливом за базовими ставками акцизного збору та ПДВ. Це дозволило частково повернути стабільні джерела доходів до бюджету, зокрема через розширення кола об'єктів оподаткування та відновлення механізмів адміністрування податків, які тимчасово були призупинені. Одночасно посилювалися заходи щодо оптимізації податкової політики: впровадження пріоритетів у сфері підтримки ліквідності підприємств, орієнтація на збереження робочих місць і стимулювання інвестицій у критично важливі галузі. Важливим наслідком цього етапу стала необхідність перегляду бюджетного планування з урахуванням нестабільних надходжень і формування резервів для реагування на подальші шоки.

Третій етап (2024–2025 рр.) характеризується переходом до системної фіскальної політики воєнного часу, спрямованої на зміцнення дохідної бази бюджету та оптимізацію структурних пріоритетів податкової сис-

теми. Найсуттєвішою зміною стало підвищення ставки військового збору з 1,5 % до 5 % для більшості платників податків (Закон України № 4015-IX від жовтня 2024 року) [7], що мало забезпечити додаткові ресурси для фінансування оборонного сектору. Підвищення військового збору переслідувало мету швидкої мобілізації внутрішніх ресурсів, проте спричинило дискусію щодо справедливості розподілу податкового навантаження між (Закон України № 3219-IX від 30.06.2023) [6], тоді як для більшості підприємств ставка залишилася на рівні 18 %. Така диференціація мала на меті тимчасово підвищити фіскальні надходження від секторів з високою платоспроможністю, не створюючи надмірного тиску на реальний сектор виробництва.

Цифровізація адміністрування стала одним із найважливіших трендів періоду 2024–2025 років. З 1 січня 2025 року впроваджується обов'язкова щомісячна звітність щодо податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиного соціального внеску (ЄСВ) та військового збору, що дозволяє державі оперативніше контролювати надходження та підвищує прозорість розрахунків. Розвиток електронних сервісів, автоматизоване опрацювання звітності та інтеграція баз даних сприяють зменшенню можливостей для ухилення від сплати податків та прискореному виявленню невідповідностей. Водночас цифровізація поставила нові виклики: забезпечення кібербезпеки, доступності сервісів для малих підприємств та прозорості алгоритмів нарахування зборів. Крім того, посилення ролі ПДФО як основного джерела місцевих бюджетів призвело до проблеми перерозподілу податку, що сплачується військовослужбовцями, питання якого було ключовим у фіскальній політиці 2024 року. Згідно з чинним законодавством, цей податок спрямовується до державного бюджету, що створює фінансові дисбаланси для окремих територіальних громад, які прийняли значну кількість військових частин і не отримують адекватної компенсації за додаткове навантаження на інфраструктуру та соціальні послуги.

Важливою складовою сучасної фіскальної стратегії є розвиток спеціальних режимів оподаткування для стимулювання високотехнологічних галузей, зокрема режиму «Дія-Сіті». Резиденти цього режиму сплачують ПДФО за ставкою 5 %, що у поєднанні з воєнними ризиками створює відносно стабільне середовище для розвитку цифрової економіки та залучення інвестицій. Такий підхід спрямований на збереження конкурентоспроможності українського IT-сектору на світовому ринку та забезпечення робочих місць, а також на створення довгострокової бази податкових надходжень від високодохідних галузей. Для секторів транспорту, логістики та будівництва, які є базовими для повоєнного відновлення, податкова політика починає виконувати не лише фіскальну, а й інвестиційно-відновлювальну функцію. Для них передбачено можливість прискореної амортизації обладнання, податкові кредити на реконструкцію зруйнованих об'єктів та пільги при імпорті будівельних матеріалів. Це підтверджує

зміщення акцентів на підтримку тих галузей, які матимуть ключове значення у процесі відбудови, стимулюватиме модернізацію інфраструктури та сприятиме створенню мультиплікатора приватних інвестицій у реконструкцію.

Отже, трансформація податкової системи в умовах воєнного стану має комплексний характер: від невідкладних заходів з пом'якшення тягаря на економіку до поступового відновлення контролю й переходу до механізмів системної мобілізації ресурсів. Водночас ця трансформація породжує низку викликів – забезпечення соціальної справедливості у розподілі навантаження, необхідність збалансувати вимоги фіскальної стійкості та підтримки інвестицій, а також забезпечити прозорість і ефективність адміністрування податків у нових цифрових умовах. У подальшому важливо продовжити роботу над механізмами перерозподілу доходів між державним та місцевими бюджетами, розвивати компенсаторні інструменти для громад, що несуть надзвичайні витрати, та удосконалювати стимули для відновлення економіки з урахуванням довгострокової стійкості державних фінансів.

Висновки. Таким чином, сучасна податкова система України в умовах воєнного стану є динамічним і надзвичайно чутливим механізмом, який поєднує елементи кризового реагування з довгостроковими стратегічними завданнями. 1. Результати дослідження: Фіскальна політика воєнного часу пройшла шлях від екстреного пом'якшення тиску (2% ЄП, мораторій на перевірки) до більш структурованої та системної політики, що включає підвищення військового збору (до 5%), диференціацію корпоративного податку (до 50% для банків) та посилення цифровізації. Доведено, що, попри первинні втрати, система забезпечила стабілізацію бюджетних надходжень у 2023–2024 роках. 2. Вклад у науку і практику: Дослідження пропонує комплексний аналіз балансу між фіскальною та стимулюючою функціями податків в умовах тривалого військового конфлікту, а також обґрунтовує необхідність переходу до інвестиційно-відновлювальної функції фіскальної політики. Це є цінним внеском у теорію фіскального антикризового управління. 3. Перспективи подальших досліджень: Подальші наукові розвідки мають бути зосереджені на двох ключових напрямках. По-перше, необхідно розробити механізм фіскальної децентралізації, який забезпечить справедливий перерозподіл ПДФО, що сплачується військовослужбовцями, на користь місцевих бюджетів, де вони фактично проходять службу. По-друге, необхідно деталізувати податкові стимули для повоєнної відбудови, зокрема запровадження «зелених» податкових стимулів для енергетичного сектору та розширення інвестиційних податкових кредитів для підприємств, що релокуються або відбудовують зруйновані потужності. Збереження цього балансу між фіскальною потребою і стимулюючою функцією податків є головним завданням на період відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посібник. Київ: Знання-Прес, 2002. 495 с.
2. Костенко Ю. О., Шувалова Т. О. Щодо захисту прав платників податків в умовах воєнного стану. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 187–193. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.28>
3. Коломоєць Т. О. Окремі питання щодо нових підходів до організації податкового адміністрування як галузевого напрямку публічного адміністрування. *Lex portus*. 2023. Т. 9, № 2. С. 172–179. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/172>
4. Лядов А. В. Інвестиційний податковий кредит як інструмент стимулювання інноваційної діяльності. *Підтримка підприємництва та інноваційної економіки в праві ЄС, Латвії та України*: І Міжнародна міжгалузева конференція, 7 груд. 2018 р. Рига: Baltic International Academy, 2018. С. 115–119.
5. Сідляр В. А. Цифровізація податкового адміністрування в контексті підвищення ефективності оподаткування малого та середнього бізнесу. *Світ фінансів*. 2025. № 4. С. 75–83. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2024.04.075>
6. Верховна Рада України. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20>
7. Верховна Рада України. Про внесення змін до Державного бюджету України на 2024 рік: Закон України від 10.10.2024 № 4015-IX (Щодо підвищення податку на прибуток банків та військового збору). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-IX>

References:

1. Pasichnyk Yu. V. (2002) Biudzhetna systema Ukrainy ta zarubizhnykh krain [Budget system of Ukraine and foreign countries]. Kyiv: Znannia-Press, 495 p. (in Ukrainian)
2. Kostenko Yu. O., Shuvalova T. O. (2023) Shchodo zakhystu prav platnykiv podatkov v umovakh voiennoho stanu [On the protection of taxpayers' rights under martial law]. *Kyivskyi chasopys prava – Kyiv Journal of Law*, no. 1, pp. 187–193. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.28>. (in Ukrainian)
3. Kolomoiets T. O. (2023) Okremi pytannia shchodo novykh pidkhodiv do orhanizatsii podatkovoho administruvannia yak haluzevoho napriamku publicnoho administruvannia [Separate issues regarding new approaches to the organization of tax administration as a branch of public administration]. *Lex portus*, vol. 9, no. 2, pp. 172–179. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/172>. (in Ukrainian)
4. Liadov A. V. (2018) Investytsiinyi podatkovyi kredyt yak instrument stymulivannia innovatsiinoi diialnosti [Investment tax credit as a tool for stimulating innovative activity]. *Pidtrymka pidpriemnytstva ta innovatsiinoi ekonomiky v pravi YeS, Latvii ta Ukrainy – Support of entrepreneurship and innovative economy in EU, Latvia and Ukraine law: I Mizhnarodna mizhhaluzeva konferentsiia* (Riga, December 7, 2018). Riga: Baltic International Academy, pp. 115–119. (in Ukrainian)
5. Sidliar V. A. (2025) Tsyfrovizatsiia podatkovoho administruvannia v konteksti pidvyshchennia efektyvnosti opodatkuvannia maloho ta serednoho biznesu [Digitalization of tax administration in the context of improving the efficiency of taxation of small and medium-sized businesses]. *Svit finansiv – World of Finance*, no. 4, pp. 75–83. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2024.04.075>. (in Ukrainian)
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2023) Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvostei opodatkuvannia u period dii voiennoho stanu [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding peculiarities of taxation during martial law]. Law of Ukraine No. 3219-IX dated June 30, 2023. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20>. (in Ukrainian)
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2024) Pro vnesennia zmin do Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy na 2024 rik (shchodo pidvyshchennia podatku na prybutok bankiv ta viiskovoho zboru) [On amendments to the State Budget of Ukraine for 2024 (regarding the increase of corporate tax for banks and military duty)]. Law of Ukraine No. 4015-IX dated October 10, 2024. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-IX>. (in Ukrainian)

Стаття надійшла: 16.10.2025

Стаття прийнята: 29.10.2025

Стаття опублікована: 27.11.2025